

Nerozdělitelné vazby

do dvou řádků nelze rozdělit

- jednohláskové předložky a spojky:
k, K, s, S, v, V, z, Z, o, O, u, U, i, I, a, A
- ustálené vazby: Karel IV.
- křestní jméno zkratkou a příjmení: A. Novák
- titul a jméno: MUDr. Nováková
- číslovky a zkratky jednotek: 265 Kč, 10 m
- datum: 17. 9. 2004, 18. března 1997
- zkratky příslušející k nějakému názvu:
Firma, a. s.

Dělení slov

- slova dělíme podle slabik
- dále na hranicích mezi kořenem slova a předponou nebo příponou
- nejsou-li zřejmé hranice slabik, ponecháváme na konci řádku jednu souhlásku a ostatní píšeme na další řádek: ses-tra, myš-lenka, hr-dlo
- složená slova dělíme v místě spojení: Česko-moravská vrchovina
- u složených výrazů se spojovníkem se spojovník opakuje i na novém řádku: česko-německý slovník

Kdy slova dělit nelze

- pokud by zůstalo na konci řádku jedno písmeno:
a-nabáze
- pokud by na následující řádek byla přenesena pouze dvě písmena: **anabá-ze**
- pokud by rozdělením slova vzniklo slovo nevhodného významu nebo vulgarismus:
spisova-tele, kni-hovna, ná-držka
- jedná-li se o zkratky, čísla nebo časové údaje:
s.-r.o., a.-s., t.-č., 25-000, 12.-15 h
- pokud by následovala více jak tři dělení pod sebou (do počtu dělení se započítávají i interpunkční znaménka na konci řádků a východové řádky)

- pomlčka může zůstat na konci řádku, nesmí jí však řádek začínat
- v nadpisech dělení slov nepoužíváme
- stránku neukončujeme děleným slovem

... Toto je přípustné dělení, protože na druhém řádku jsou před první mezerou tři znaky.

... Toto dělení není přípustné, neboť na druhém řádku jsou před první mezerou pouze dva znaky.

Normální a zavěšená interpunkční znaménka

„Zavěšená interpunkční znaménka“

Většina DTP programů nemá možnost automaticky definovat zavěšená interpunkční znaménka, je tedy nutné přisazovat je v případě potřeby ručně. Pokud výtvarný návrh zavěšenou interpunkci předepisuje, připravte se na mravenčí práci.

Ukázka standardní úpravy interpunkčních znamének uvnitř bloku textu.

Interpunkční znaménka jsou přisazována jako zavěšená. Možná, že tak nikdy sázet nebudete, ale můžete si aspoň porovnat výsledný dojem.

„Zavěšená interpunkční znaménka“

Většina DTP programů nemá možnost automaticky definovat zavěšená interpunkční znaménka, je tedy nutné přisazovat je v případě potřeby ručně. Pokud výtvarný návrh zavěšenou interpunkci předepisuje, připravte se na mravenčí práci.

„Interpunkce“

Text je vysazen písmem 35 bodů, v horním příkladu jsou uvozovky o 5 bodů menší, ve vedlejším mají shodný stupeň s písmem.

„Interpunkce“

tečka, čárka, dvojtečka, středník, otazník a vykřičník
sází se těsně za slovo a následuje po nich mezera

text. Text

text, text

text: text

text; text

text? Text

text! Text

text., text

společnost s. r. o. je

výpustek

text...

text...|Text

Jan,|Lucie,|...,|Anna

odsuvník – apostrof

pad'|na|zem

Zima'|95

l'Humanité

spojovník – divis (délka třetina čtverčíku)

užívá se při dělení nebo spojování slov

sází se bez mezer!

je-li

Brno-město

Sparta-Slavia

5-20 hodin

pomlčka (délka půl čtverčíku)

sází se s mezerami

*smí zůstat na konci řádku, nesmí jí ale nový řádek začínat
výjimkou je užití pomlčky k uvození přímé řeči!*

■ – můžete – řekla

knihy – noviny – časopisy

25. 5. – 12. 9. 2004

25, – Kč

plus a minus

$$5-8=-3$$

$$-5+3=-2$$

dlouhá pomlčka (délka jeden čtverčík)

*užívá se v americké typografii jako náhrada čárky nebo uvozovek
sází se bez mezer*

The Book of Changes—*I Ching* in Chinese—is unquestionably one of the most important books in the world's literature.

spojovník pomlčka mínus plus dlouhá pomlčka

text

text

-

-

-

+

—

uvozovky, kulaté a hranaté závorky, svorky
se vždy přisazují ke slovu bez mezery

„uvozovky“

»uvozovky«

(kulaté|závorky)

[hranaté|závorky]

{svorky}

paragraf a ampersand

sází se s mezerami

§ 5 odst. 3 písm. a) zákona č. 1/1993 Sb
Babka & Brouk

znaky data narození a úmrtí

sází se bez mezer

*1875–†1961

číselné hodnoty

	Kč 260,—
	Kč 260,50
0,58	260 Kč
340,856	\$ 111,50
5 003,702 1	111 \$
22 800,053 53	
154 789,687 131	131,48 m
9 753 012,361 546 001	350,00 l

datum

13. prosince 2004

13. 12. 2004

13. XII. 2004

1991-92, 1991/92, INVEX 98

časové údaje

10.45 h (hodin, hod)

48:31,22 min

2:23:19

telefonní a poštovní směrovací čísla

+420 549 491 501

+420 549 49 1501

547 01

procenta a promile

67% roztok

63% dotazovaných

stoupání 0,75‰

stupně

úhel 45°

ALE: 45° úhel

-17°C

100°F

273 K

57° 30' 28"

zlomky

sází se bez mezer

$\frac{3}{4}$

$\frac{8}{7}$

6 $\frac{1}{15}$

100 $\frac{1}{m/s}$

18krát

30násobek

formát $\frac{1}{A3}$

tituly

Mgr.

Ing., ing.

JUDr., MUDr., MVDr., RNDr., PhDr., PaedDr.

Dr., dr.

prof., doc., dr. h. c., akad. arch.

CSc., DrSc., Ph.D.

prof. MUDr. Jiří Pecha, DrSc.

zkratky fyzikálních jednotek

se píše podle norem a konvence

kW

~~kw~~

g

~~gf~~

kg

~~KG~~

Hladká sazba

- základní text – knihy, články
- při zvýšených nárocích na soustředění
- písmo jednoho druhu, řezu a stupně
- stejný řádkový proklad a prostrkání
- jednotné odstavce – počet sloupců na stránce, jejich šířka, způsob zarovnání a odstavcová zarážka
- sazba buď celá s dělením či bez dělení slov

filosofie, historie, zeměpis, astronomie, fyzika, medicína, matematika, literární věda...

V Múseiu pracovali vědci, jejichž jména dodnes znamenají v jednotlivých disciplínách mnoho. Archimédés měl právě zde vynalézt svůj Archimédův šroub, používaný dodnes na čerpání vody. Hypsiklés v Alexandrii zřejmě jako první rozdělil kruh na 360 dílků. Euklidés, slavný řecký matematik, napsal svoje třináctisvazkové Základy právě zde za vlády Ptolemaia II. Philadelphia. V nich shrnul výsledky dosavadního matematického bádání a přidal četné vlastní poznatky včetně Euklidových vět. Kromě této knihy sepsal v Múseiu také Optiku, dílo zabývající se šířením a odrazem světla. Současně s ním působil Stratón z Lampsaku, autor asi čtyřech desítek fyzikálních spisů a muž, který měl do fyziky uvést experiment jako metodu výzkumu. V Alexandrii také vznikly první studie o elipsách, parabolách a hyperbolách, jejímiž autory byli Konón ze Samu a Apollonius z Pergy v Pamfýlii. Papinův hrnec a reaktivní pohyb jako první popsal Hérón Alexandrijský. Vodní dělo (ale i další hydraulické přístroje) zase vymýšlel

další alexandrijský rodák Ktésibios.

I o rozvoj geografie a astronomie se zasloužila velká jména. V Alexandrii zřejmě působil Aristarchus ze Samu, autor heliocentrického systému. Jeho kolega z Múseia Hipparchos z Nikaie zase položil základy systému geocentrickému a kromě toho vypracoval podrobný katalog hvězd. Eratosthenés z Kyrény byl učencem, který dokázal jako první změřit poměrně přesně obvod Země (mimoto zastával po smrti svého učitele Kallimacha funkci šéfa Múseia). Jeho měření, vycházející z předpokladu kulatosti Země, využívá úhlovou metodu. Eratosthenés si k měření zvolil Syéné (Asuán) a Alexandrii, o nichž předpokládal, že leží na stejném poledníku (ve skutečnosti leží téměř 3° z.d. od sebe). V den letního slunovratu dopadaly v Syéné sluneční paprsky na dno hluboké studny. Ve stejný den zjistil Eratosthenés, že obelisk v Alexandrii vrhá stín o úhlu $7,2^\circ$. Pak jen stačilo odhadnout vzdálenost z Alexandrie do Syény a pomocí jednoduchého výpočtu zjistit obvod Země. Ten měl činit 252 000 stádií. Jelikož přesně nevíme, jaká stádia

Jak už samotné jméno města nezakrytě naznačuje, byla Alexandrie dílem Alexandra Velikého. Tento makedonský král, který podnikl skvělé tažení, během něhož svrhl perskou říši, založil během své anabáze mnoho měst. Většina z nich nesla jméno svého zakladatele, ale jedině egyptská Alexandrie se proslavila navěky.

Alexandr město založil po svých vítězstvích v bitvách u Grániku a Issu, v době, kdy dobýval Malou Asii a Egypt. Ten se makedonskému králi podrobil dobrovolně, navíc si ho získal uznáním jeho božství; vztahy mezi králem a podmaněnou zemí tedy byly velmi dobré. Snad i proto Alexandr vydal roku 332 před n. l. příkaz k vybudování skvělého města na místě rybářské osady Rákotis, o které psal v Odysseji už Homér a která vznikla asi ve 13. století před n. l. Lokalita byla vybrána skvěle. Ležela na mírném svahu mezi jezerem Maerótis a Středozemním mořem, nedaleko odtud směrem na východ ústilo do moře kanópské rameno Nilu, na západě chránila město poušť. Naproti budoucímu městu ležel mořský ostrov Faros.

Alexandr pochopitelně neměl před

rozhodujícím střetem s vojsky Dareia III. čas, aby na stavbu celého velkého města dohlížel sám, nicméně vybral velmi kvalitního architekta Deinokrata z Rhodu vybaveného patřičnými prostředky, aby vybudoval město hodné Alexandrova jména. A Deinokratés se rozhodně činil. Základní kámen Alexandrie byl položen 7. dubna 331 před n. l. - Alexandr za svého života nikdy neviděl stát žádnou budovu svého města, kam se vrátil až po smrti.

Brzy na vyznačeném místě vyrostlo velkolepé město, jehož pravoúhlé ulice byly situovány do oválu. Hlavními komunikačními tepnami byla Kanópská třída ve směru západ - východ a Třída těla, vedoucí směrem sever - jih. Na jejich křižovatce se mělo nacházet mauzoleum Alexandra Velikého, jehož tělo do Egypta přivezl Ptolemaios I., zřejmě nejschopnější nástupce makedonského krále a perského krále králů. Alexandrie pak největší rozkvět zažila za jeho nástupců, Ptolemaia II. a III. Za jejich vlády vznikla většina nejskvělejších staveb

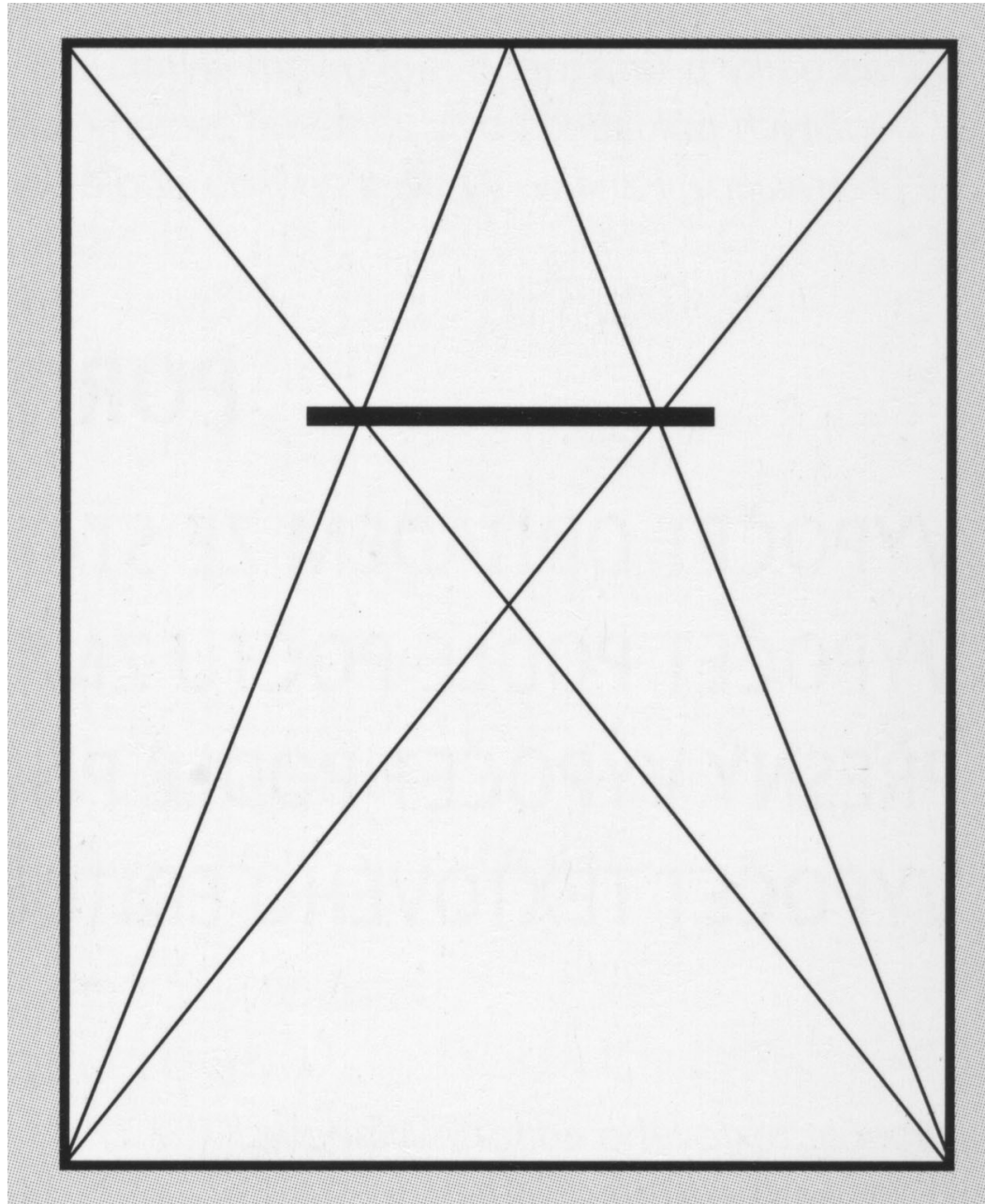
Strabón o městě píše mimo jiné toto: "Celé město je rozděleno ulicemi, tak širokými, aby

Smíšená sazba

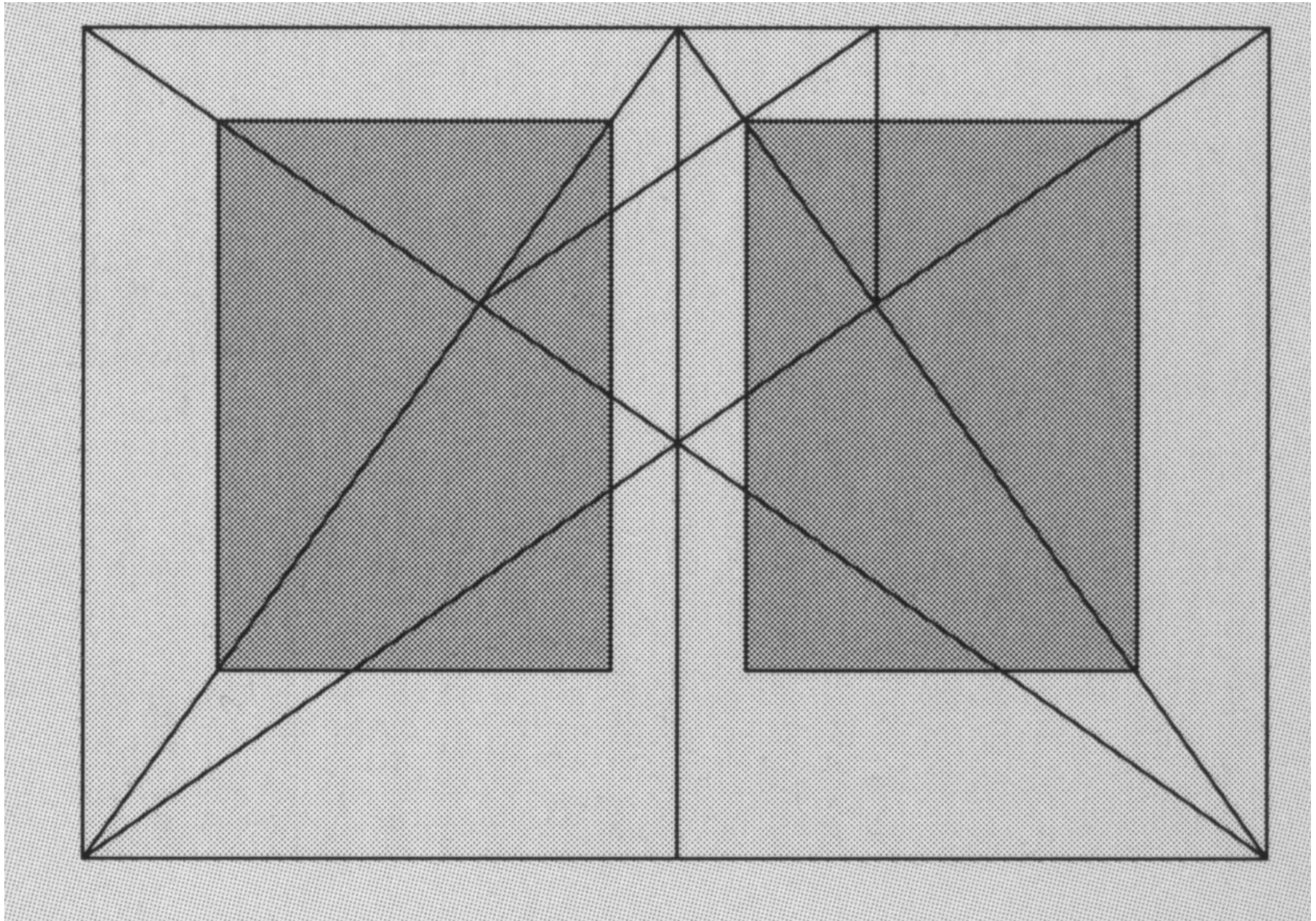
- obsahuje písmena i jiných řezů – **ALE stejné rodiny**
- tyto řezy užíváme k vyznačování
- kurzíva
- polotučný a tučný řez nekombinujeme!
- kapitálky
- vyhýbáme se podtrhávání
- neprostrkáváme!!!

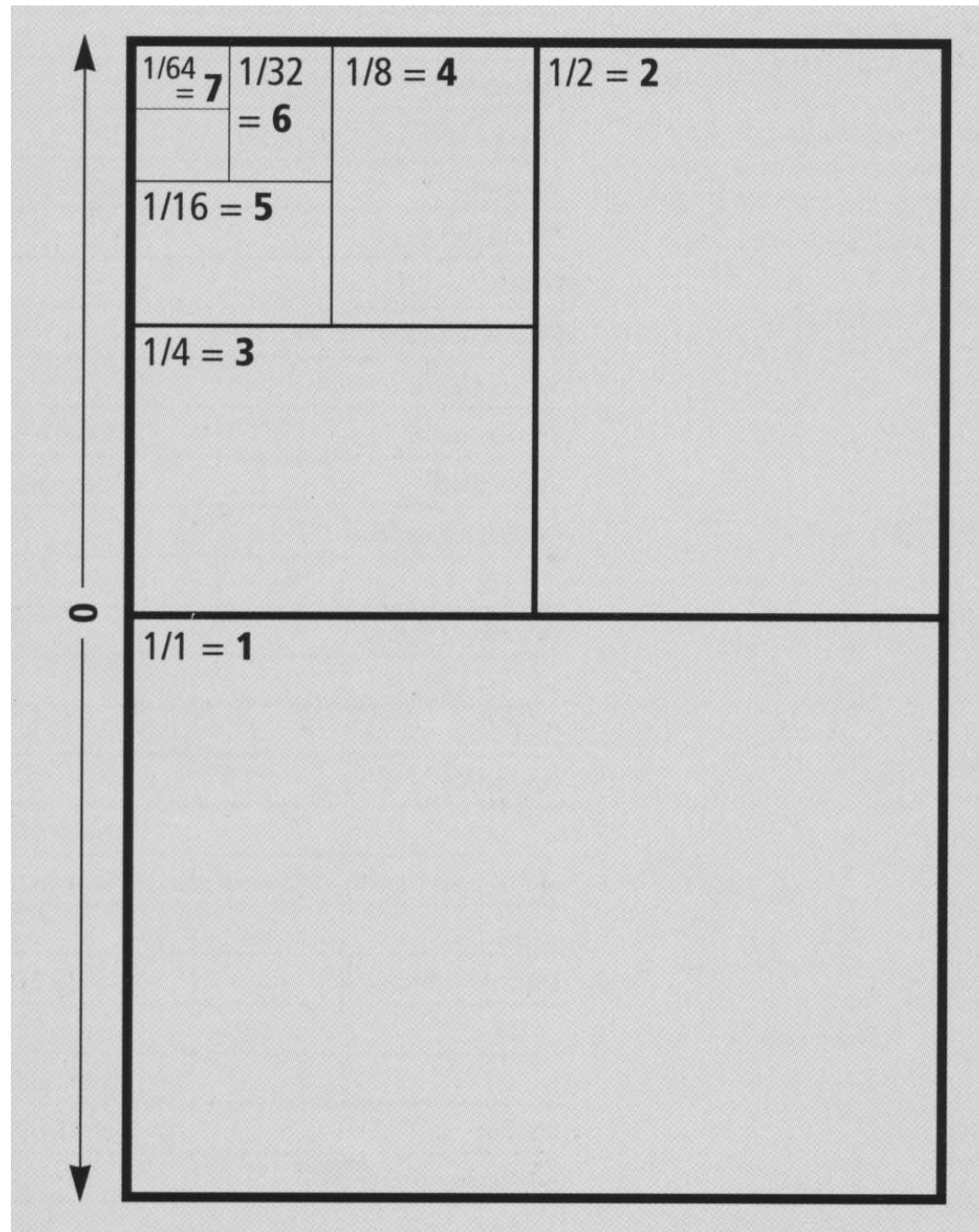
Konstrukce optického středu stránky

Konstrukce okrajů vázané publikace

Dělení archu papíru

ZÁKLADNÍ ŘADA

DOPLŇKOVÉ ŘADY

A čisté rozměry v mm**B** čisté rozměry v mm**C** čisté rozměry v mm**A 0** 841 x 1 189**B 0** 1 000 x 1 414**C 0** 917 x 1 279**A 1** 594 x 841**B 1** 707 x 1 000**C 1** 648 x 917**A 2** 420 x 594**B 2** 500 x 707**C 2** 458 x 648**A 3** 297 x 420**B 3** 353 x 500**C 3** 324 x 458**A 4** 210 x 297**B 4** 250 x 353**C 4** 229 x 324**A 5** 148 x 210**B 5** 176 x 250**C 5** 162 x 229**A 6** 105 x 148**B 6** 125 x 176**C 6** 114 x 162**A 7** 74 x 105**B 7** 88 x 125**C 7** 81 x 114**A 8** 52 x 74**B 8** 62 x 88**C 8** 57 x 81**A 9** 37 x 52**B 9** 44 x 52**C 9** 40 x 57**A 10** 26 x 37**B 10** 31 x 44**C 10** 28 x 40